

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

ЗАТВЕРДЖЕНО

Приймальною комісією

Протокол № 23 від «04» 09. 2023 р.

Голова Приймальної комісії

Олександр ТУРУНЦЕВ

ПРОГРАМА

вступного іспиту для іноземців до аспірантури

(зі спеціальності 033 Філософія та мови навчання – англійської)

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

Спеціальність: 033 Філософія

Освітньо-наукова програма: «Філософія»

На основі: освітнього ступеня магістра
(освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста)

ПОГОДЖЕНО

Проректор з наукової роботи

Наталія ВІННИКОВА

РОЗГЛЯНУТО І ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні Вченої ради Факультету
суспільно-гуманітарних наук
Протокол № 1 від 28 серпня 2023 р.

Голова Вченої ради

Олена АЛЕКСАНДРОВА

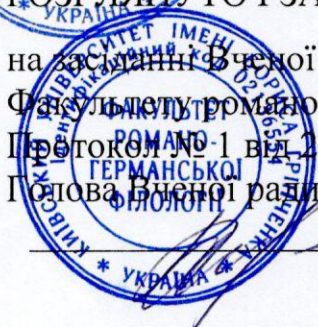

РОЗГЛЯНУТО І ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні Вченої ради
Факультету романо-германської філології
Протокол № 1 від 29 серпня 2023 р.

Голова Вченої ради

Валентина ЯКУБА

Київ – 2023

Програма вступного іспиту для іноземців (філософія та англійська мова) К.:
Київський університет імені Бориса Грінченка, 2023 р.

Програма вступного іспиту у формі співбесіди з Філософії та англійської мови підготована для іноземних громадян, які вступають на освітньо-наукову програму «Філософія» (мова навчання англійська), спеціальності 033 Філософія, третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти в Київському університеті імені Бориса Грінченка.

Розробники:

Д.філос.н., проф. Александрова О.С.
Д.філос.н., проф. Горбань А.В.
Д.філос.н., доц. Колінько М.В.
К.філос.н., доц. Мартич Р.В.
К.ф.н., доц. Якуба В.В.

Укладач:

Д.ф.н., проф. Александрова О.С.

Зміст

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4
СТРУКТУРА ВСТУПНОГО ІСПИТУ У ФОРМІ СПІВБЕСІДИ	4
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ	4
ПРОГРАМА СПІВБЕСІДИ	6

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Вступний іспит для іноземців до аспірантури на освітню програму «Філософія» (мова навчання англійська), спеціальності 033 Філософія проводиться у формі співбесіди англійською мовою. Вступний іспит є засобом визначення рівня знань вступників зі спеціальності 033 Філософія та мовних компетентностей достатніх для опанування змісту освітніх компонентів англійською мовою. Під час іспиту має бути оцінена здатність вступників до наукової роботи за обраною спеціальністю.

Мета проведення вступного іспиту у формі співбесіди на освітньо-наукову програму «Філософія» – визначення рівня знань умінь та навичок вступників з числа іноземців зі спеціальності 033 Філософія (в обсязі програми вищої освіти магістра відповідної спеціальності) та мови навчання.

Формування лінгвістичної компетенції передбачає володіння певним обсягом формальних знань в області фонетики, лексики та граматики і навичками їхнього застосування у процесі навчання та професійної комунікації.

СТРУКТУРА ВСТУПНОГО ІСПИТУ У ФОРМІ СПІВБЕСІДИ

Вступний іспит у формі співбесіди передбачає визначення рівня здатності вступника спілкуватися англійською мовою на професійну тематику, брати участь у дискусії предметом якої є проблемні питання філософії як науки.

Вступникові пропонується обговорити англійською мовою питання із нижче наведеної тематики щодо змісту окремих питань філософії. Під час співбесіди екзаменатор пропонує тематику для обговорення англійською мовою. Тема співбесіди обирається комісією з блоку «Філософія» представленої програми. Обов'язково предметом співбесіди має бути передбачувана тематика наукового дослідження та визначенням вступником його завдань й гіпотез.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Співбесіда відображає знання історії філософії, соціальної філософії, філософської антропології, теоретичної філософії, логіки, філософії культури й мови навчання – англійської з урахуванням таких параметрів, як фонетична

та граматична правильність, лексична відповідність, організація речення та дискурсу. Кількість балів, набрана від 60 і вище вказує на позитивну оцінку відповідності до рівня B2 та прийнятність результату за співбесіду.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

Кількість балів (max – 100)	Критерії
90 – 100	Виставляється за ґрунтовні, систематизовані знання програмного матеріалу; вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їхньому взаємозв'язку і розвитку, чітко і лаконічно; логічно і послідовно відповідати на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач; вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
82 – 89	Виставляється за міцні, систематизовані знання навчального програмного матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язування практичних задач.
75 – 81	Виставляється за міцні знання програмного матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання, які, однак, містять певні (несуттєві) неточності; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.
69 – 74	Виставляється за посередні знання програмного матеріалу, мало аргументовані відповіді, слабе застосування теоретичних положень при розв'язанні практичних задач.
60 – 68	Виставляється за слабкі знання програмного матеріалу, неточні або мало аргументовані відповіді, з порушенням послідовності його викладання, за слабе застосування теоретичних положень при розв'язанні практичних задач.
1 – 59	Виставляється за незнання значної частини програмного матеріалу, істотні помилки у відповідях на запитання, невміння орієнтуватися під час розв'язання практичних задач, незнання основних фундаментальних положень.

ПРОГРАМА СПІВБЕСІДИ

ФІЛОСОФІЯ

Історія філософії

Предмет і завдання історії філософії як науки. Історія філософії як процес пізнання та вирішення науково-філософських проблем. Методологічні

засади і принципи історико-філософського дослідження. Історіографія історії філософії. Філософський текст як об'єкт наукової рефлексії. Історико-філософський факт і способи його тлумачення. Особливості інтерпретації в історико-філософському дослідженні та її місце і роль в історико-філософському знанні. Історичні концепції історії філософії як специфічної форми наукового знання. Співвідношення історії філософії і філософії. Значення історико-філософського знання для розвитку наукового пізнання і філософії.

Зародження філософської думки на стародавньому Сході. Основні концепції генези філософії. «Осьовий час». Індійська філософія. Релігійні та натурфілософські витоки філософії в Китаї.

Культурно-історичний простір розвитку античної цивілізації. Формування старогрецької філософії. Докласична філософія. Класична грецька філософія. Елліністично-римська філософія.

Філософія середніх віків та доби Відродження. Загальна характеристика середньовічної філософії. Гуманістичні ідеї Ренесансу. Натурфілософія епохи Відродження.

Нова філософія XVI-XVII сторіч та доби Просвітництва. Англійський емпіризм XVI-XVII століть. Раціоналізм філософії Нового часу. Філософія доби Просвітництва. Розвиток східноєвропейської філософської традиції у XVII-XVIII століттях.

Класична німецька філософія та її місце і роль у розвитку світової філософської думки. Ідейні джерела та культурні передумови формування німецької класичної філософії. Натурфілософія докритичного періоду творчості І. Канта. Перехід І. Канта на позиції «критичного ідеалізму». Головна проблема філософської системи І. Канта. Структура системи. Система суб'єктивного ідеалізму Й. Фіхте, В. Шелінга. Система абсолютного ідеалізму Г.В.Ф. Гегеля. Антропологічний матеріалізм Л. Фейербаха. Історична доля фейербахіанства: марксизм, неомарксизм, немарксизм.

Нова філософія XIX сторіччя. Посткласична філософія XIX століття: німецький шлях. Становлення посткласичної філософії. Неокантіанство. Іманентна філософія та емпіріокритицизм. Ірраціоналізм. Метафізика А. Шопенгауера. Екзистенціальна діалектика С. К'єркегора. Філософія життя. Волюнтаризм А.Шопенгауера. «Філософія безсвідомого» Е. фон Гартмана. Воля до влади Ф. Ніцше. О. Шпенглер як представник філософії життя. Вплив філософії життя на подальший розвиток західноєвропейської філософської думки. К. Ясперс і його відношення до циклічності культур. Позитивізм. О. Конт і Програма «позитивної філософії». Еволюціонізм і «феноменалістська» теорія пізнання Г. Спенсера. Марксизм. Виникнення та еволюція філософії марксизму. К. Маркс. Ф. Енгельс. Теоретико-методологічні засади діалектичного матеріалізму. Історичний матеріалізм. Історична доля марксизму. Прагматизм Основи вчення прагматизму (Ч.С.Пірс, Дж.Дьюї, В.Джемс).

Сучасна світова філософія. Відмова від моністичної «двополюсної» моделі філософського процесу на користь плюралізму. Поняття

філософського процесу. Постпозитивізм та аналітична філософія. Логічний позитивізм. Феноменологія. Становлення феноменологічного вчення Е.Гуссерля.. Філософія М.Гайдеггера. Екзистенціалізм і персоналізм. Німецький екзистенціалізм. Французький екзистенціалізм. Персоналізм. Еволюція критичної філософії. Фройдизм і його вплив на критичну філософію. Неомарксизм і постмарксизм. Філософія постмодернізму. Сучасна релігійна філософія і герменевтика.

Теоретична філософія

Метафізика й онтологія. Класична метафізика. Визначення класичної онтології. Основні метафізичні поняття. Категорії. Причина та ціль. Форма і матерія. Аналітична онтологія. Предикація та проблема універсалій. Референція та питання про екзистенцію. Ідентичність та модальність. Партикулярії.

Теорія пізнання. Предмет теорії пізнання. Основні проблеми теорії пізнання. Метафізична теорія пізнання в історії філософії. Теоретико-пізнавальний психологізм. Раціоналізм. Емпіризм. Теоретико-пізнавальний трансценденталізм. Трансцендентально-феноменологічна теорія пізнання. Історіоцентричні, біоцентричні та лінгвоцентричні теорії пізнання. Природа знання. Джерела й межі знання. Обґрунтування знання. Істина. Психофізична проблема. Скептицизм. Сучасний стан теорії пізнання.

Логіка

Історія логіки. Логіка Стародавнього Сходу Антична логіка до Арістотеля Логічна думка Середньовіччя. Логіка Нового часу. Сучасна логіка.

Поняття. Дефініція. Види понять. Відношення між поняттями. Операції над поодинокими поняттями. Операції над кількома поняттями водночас. Вираження поняття в мові.

Судження. Прості атрибутивні судження. Модальні судження. Складні категоричні судження. Інші різновиди складних суджень. Питання.

Умовивід. Безпосередні умовиводи. Простий категоричний силіогізм. Полісиліогізми та скорочені силіогізми. Розділові умовиводи. Умовні умовиводи.

Індукція. Аналогія. Закони логіки. Закон тотожності. Закон несуперечності. Закон виключеного третього. Закон достатньої підстави. Інші закони логіки.

Сучасна логіка. Алгебра логіки висловлювань. Семантика логічних символів. Типологія формул за семантичними ознаками. Логічні відношення між формулами. Нормальні форми логіки висловлювань. Числення логіки висловлювань.

Соціальна філософія

Соціальна філософія як онтологія суспільного буття. Проблемне поле соціальної філософії. Предмет і функції соціальної філософії. Становлення та

розвиток соціально-філософської думки від Античності до середини XIX століття. Суспільство в Середні віки: два світи – церковний і світський.

Соціально-філософська парадигма епохи Відродження. Соціально-філософські ідеї вождів Реформації. Соціально-філософські ідеї представників німецької класичної філософії. Сучасна соціальна філософія. Передумови «весни народів» та розвиток етнонаціональних соціально-філософських теорій.

Основні сфери суспільного життя. Матеріально-економічна сфера суспільства. Праця і виробництво у суспільному житті людей. Суспільне виробництво і його структура. Людина як суб'єкт суспільного виробництва. Продуктивні сили і виробничі відносини. Форми власності і проблема соціальної нерівності. Причини появи капіталізму та капіталістичного суспільства: К.Маркс, М.Вебер, В.Зомбарт. Людина у світі планової та ринкової економіки. Поняття конкуренції. Вчення про закриті й відкриті суспільства А.Бергсона та К.Поппера. Глобалізм та антиглобалізм.

Філософія техніки та її значення у розумінні динаміки соціальних процесів (О. Шпенглер, К. Ясперс, М. Гайдеггер, Л. Мамфорд). Технооптимізм і технопесимізм. Сутність НТР. Концепції постіндустріального та інформаційного суспільства (Р. Арон, В. Ростоу, З. Бжезинський, Д. Белл, А. Тоффлер, А. Турен, Й. Масуда та ін.).

Соціальна сфера суспільства. Суть соціального. Поняття «соціальна сфера». Рациональна та ірраціональна природа соціального. Соціальний час і соціальний простір. Соціальні спільноти: рід, плем'я, сім'я, народність, нація, політична нація. Школа «психології народів». Штучне формування наднаціональної спільноти «радянський народ» за часів СРСР. Проблеми становлення української політичної нації.

Структура суспільства: класові і стратифікаційні концепції диференціації суспільства (К. Маркс, П. Сорокін, Т. Парсонс, Р. Мертон). Комунікативні зв'язки у суспільстві. Сучасний соціальний ескапізм як втеча від реальності.

Політична система суспільства. Сутність політичного життя суспільства, його елементи та галузі. Філософські проблеми влади, її структура і типи (раціональний, традиційний і харизматичний). Теорії походження держави. Основні політичні ідеології: зародження, розвиток та сучасні трансформації.

Філософія історії

Предмет філософії історії, її основні принципи та підходи. Головні етапи розвитку філософії історії. Проблема цінності історії. Еволюція історичної свідомості. Давньогрецька історіографія: від реєстрації подій до науки історії Християнська інтерпретація історії як певного роду цілісності. Філософія історії Дж. Віко як перший досвід цілісного розуміння еволюції людського суспільства. Субстанціалістські концепції історії у західноєвропейській філософії історії Нового часу. Розробка філософії історії як теорії історичного

прогресу (І.Г. Гердер, Кондорсе). Філософсько-історичні ідеї представників німецької класичної філософії

Критична філософія історії: проблеми та течії. Гносеологічний течія критичної філософії історії. Логіко-методологічні інтенції критичної філософії історії (В.Віндельбандт, Г.Ріккерт). Трансформація онтологічного вектору історичного розвитку в неісторизмі М.Гайдеггера. Поняттєвий інструментарій онтологізації історичного: темпоральність, Dasein (тут-буття).

Проблема спрямованості та поступу історії. Субстанціалізація історичного: універсалістські концепції лінейного розвитку історії. Культурно-цивілізаційна модель історичного розвитку.

Нелінійність та морфологія історії О.Шпенглера. Теорія локальних цивілізацій А.Тойнбі. Вчення про культурно-історичні суперсистеми П.Сорокіна. Вчення С.Гантінгтона про «зіткнення цивілізацій».

Коваріантні (співзмінні) моделі всесвітньої історії. Проблема єдності та багатоманітності історичного розвитку у сучасній філософії історії. Комплементарність формаційного і цивілізаційного підходів до розуміння історії. Концепт «осьового часу» К.Ясперса та його методологічний потенціал.

Постметафізичні та постмодерністські проєкції історії. Проблема субєкта історії, її чинників та спрямованості. Смысл історії як філософсько-світоглядна проблема.

Філософська антропологія і філософія культури

Людина як предмет філософського осмислення. «Людська природа» в філософських вченнях доби Античності. Вчення про людину у творах мислителів європейського Середньовіччя та Відродження. Оригінальність філософських ідей щодо людської природи в добу Відродження. Філософсько-антропологічні ідеї епохи Нового часу та Просвітництва. Нове бачення людини філософією Нового часу: людина як посередник між власною природою та природним світом. Ставлення філософа-раціоналіста Рене Декарта щодо єдності сутності (природи) людини з її мисленням. Декартова теза «Мислю – отже, існую». «Кінцева мета» та «вище благо» людини як результат суспільної угоди в філософських творах Т. Гобса, Дж. Лока та інших представників емпіризму.

Визначальне уявлення німецької класичної філософії людини як суб'єкта духовної діяльності. Ставлення представників німецької класичної філософії до людини як до творця культурного світу, як до носія загального ідеального начала, духу, розуму.

«Людська природа» в західній посткласичній філософії. Ірраціоналізм філософії А. Шопенгауера. «Філософія життя» Ф. Ніцше. Інтуїтивізм А. Бергсона. Феноменологія Е. Гуссерля. Визначення М. Гайдеггером трансцендентного як фундаментальної характеристики людини. Позиція К. Ясперса щодо необхідності концентрації зусиль особистості на піднесення сьогодення до масштабу трансценденції. Свобода як неодмінна умова спонтанного творення людиною самої себе згідно з екзистенціалізмом

Ж.П. Сартра. Філософсько-антропологічний аспект філософії американського прагматизму.

Сучасна західна філософська антропологія. «Людська сутність» у творах представників філософської антропології. Особистість в «описовій психології» В. Дільтея й Е. Шпрангера. Проблематика суперечності існування окремої людини у сучасному раціоналізованому суспільстві у творах М. Вебера. Філософська концепція особистості в філософії Х. Ортеги-і-Гассета.. Теорія соціальних ролей Т. Парсонса.

Сенс культури та багатоманітність визначень цього поняття. Культура і природа, цивілізація і культура – основні поняття в системі філософії культури. Філософське осмислення проблеми відмінностей у культурах Сходу і Заходу. Соціальні і духовні основи античної культури. Язичництво і християнство: взаємопроникнення традицій. Культура середньовічної Західної Європи: культура церковна і народна. Культура Візантії і християнського Сходу. Епоха Ренесансу як початок нової європейської культури. Вплив Реформації на формування раціоналістичної культури Європи. Стан духовної культури Європи від доби Просвітництва до кризи раціоналізму в кінці XIX – поч. XX ст. Індустріальна культура першої пол. XX ст. Ідея культурного і науково-технічного прогресу. Криза прогресизму.

Проблема культурного вибору як філософська проблема XX ст. Особливості культури модерну. Мистецтво в епоху модерну. Культура епохи постмодерну. Постколоніальні культурні процеси. Глобалізація і проблема розмиття національних культур. Мультикультуралізм та його криза у 10-х роках XXI ст.

«Циклічні» концепції культури. Структуралізм і постструктуралізм. Структурна антропологія К. Леві-Строса. Ігрова концепція культури Й. Гейзинги. Сучасне осмислення екологічної культури: «глибинна екологія», «екотеологія» та ін. Постмодерністські концепції культури.

АНГЛІЙСЬКА МОВА

Граматичний матеріал

Word classes and phrases.
Nouns. Noun phrases.
Determiners.
Pronouns: Personal pronouns. Demonstrative and interrogative pronouns.
Relative pronouns. Other pronouns.
Tenses and aspects: present, past and future; simple, continuous, perfect.
Active and passive voice with all tenses.
Modal verbs: meaning and usage.
Conditional sentences. All types of condition.
Verbs. Gerunds. Infinitives.
Phrasal Verbs. Verb phrases.
Adjectives: Comparison. Adjective phrases.
Adverbs. Adverb phrases.
Prepositions.
Conjunctions.
Questions and negations.
Clause and sentence structure
Dependent clauses.
Imperatives.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Філософія

1. Agassi J, Jarvie IC. The Problem of Analytic Philosophy. *Philosophy of the social sciences* 2019, 49 (5), pp.413-433.
2. Akiba, K. (2020). *The Philosophy Major's Introduction to Philosophy: Concepts and Distinctions*. Routledge.
<https://www.tnteu.ac.in/pdf/library/Philosophy/06.%20The%20Philosophy%20Major%E2%80%99s%20Introduction%20to%20Philosophy.%20Concepts%20and%20Distinctions%20author%20Ken%20Akiba.pdf>
3. Blackburn S. (1999). *Think: a compelling introduction to philosophy*. Oxford University Press.
https://www.academia.edu/36552818/Think_A_compelling_introduction_to_philosophy
4. Bramall S. Understanding philosophy in communities: The spaces, people, politics and philosophy of Community philosophy. *Philosophy and community theories, practices and possibilities*, 2020, pp.3-14.
5. Falzon C. (2007). *Philosophy goes to the movies: an introduction to philosophy* (2nd ed.). Routledge. https://e-educ.nbu.bg/pluginfile.php/620157/mod_resource/content/1/Christopher%20Falzon%20Philosophy%20goes%20to%20the%20Movies%20%202002.pdf
6. Gatley J. The Educational Value of Analytic Philosophy *Journal of the American Philosophical Association* 2021. Volume 7. Issue 1, pp. 59-77.
7. Gordana Dodig-Crnkovic, Marcin J. Schroeder. Contemporary Natural Philosophy and Philosophies. *Philosophies* 2018, 3(42), pp. 2-4;
<https://doi.org/10.3390/philosophies3040042>
8. He S, Pan Y, Zhang N, Qian Z. The Educational Significance of Ancient Philosophy and the Reconstruction of Its Contemporary Value. *Jahrbuch der berliner museen* 2018, 60 (1), pp.48-54.
9. Irvine, W. B. (2009). *A guide to the good life: The ancient art of Stoic joy*. Oxford University Press.
10. Lim D. Experimental philosophy and philosophy of religion. *European journal for philosophy of religion* 2017, 9 (3), pp.139-158.
11. Mollgaard E. The Uneasy Relation between Chinese and Western Philosophy. *Journal of comparative philosophy* 2021, 20 (3), pp.377-387.
12. Payne, W. R. (2015). *An Introduction to Philosophy*. Bellevue College.
<https://openlibrary-repo.ecampusontario.ca/jspui/bitstream/123456789/475/2/Intro-to-Phil-full-text.pdf>
13. Solomon R. C. & Higgins K. M. (2017). *The big questions : a short introduction to philosophy* (Tenth). Cengage.
https://www.abdabrs.com/uploads/5/1/0/4/51042467/philosophy_the_big_questions.pdf
14. Sorell T. Experimental philosophy and the history of philosophy *British journal for the history of philosophy* 2018, 26 (5), pp.829-849.

15. Stoljar D. Philosophy as Synchronic History. Journal of the American Philosophical Association 2021, Volume 7, Issue 2. pp.155-172.
16. Tebbit, M. (2000). *Philosophy of Law: An Introduction*. Routledge. <http://ai-makurdi.org/wp-content/uploads/2020/04/88.-Philosophy-of-Law.-An-Introduction-Mark-Tebbit.pdf>
17. Wolff J. (1996). *An introduction to political philosophy*. Oxford University Press. https://www.academia.edu/39256730/An_Introduction_to_Political_Philosophy
18. Wu K., Brenner J. Philosophy of Information: Revolution in Philosophy. Towards an Informational Metaphilosophy of Science. *Philosophies* 2017, 2, pp. 1-30.

Англійська мова

1. Biber, D.; Courad, S.; Leech, G. Longman Student Grammar of Spoken and Written English. – Harlow: Longman, 2003.
2. Carter, R. & McCarthy, M. Cambridge Grammar of English. – Cambridge: CUP, 2007.
3. Crystal, D. The Cambridge Encyclopedia of the English Language. – Cambridge: CUP, 2005.
4. Eastwood, J. Oxford Learner's Grammar. – Oxford: OUP, 2005.
5. Foley, M. & Hall, D. Advanced Learner's Grammar. – Harlow: Longman, 2003.
6. Paterson, K.; Harrison, M.; Yule, G. Oxford Practice Grammar. Advanced. – Oxford: OUP, 2004.
7. Stanton, A. & Morris, S. Fast Track to CAE. – Harlow: Longman, 2001.
8. Swan, M. Practical English Usage. – Oxford: OUP, 2006.
9. Trappe, T. & Tullis, G. Intelligent Business English. Advanced Business English. – Harlow: Pearson Education Limited, 2007.
10. Vince, M. & Clarke, S. Macmillan English Grammar in Context. – Oxford: Macmillan, 2008.